

MINUTES

PROJECT TITLE: NEXT DESTINATION BALKANS: AGRITOURISM LANDSCAPES DEVELOPMENT (LANDS)

PROJECT NUMBER: 585833-EPP-1-2017-1-RS-EPPKA2-CBHE-JP

ACTIVITIES: TRAINING OF TRAINERS WP3/4

DATE: 11-13.03.2019.

VENUE: AGRICULTURE FACULTY UNIVERSITY IN BANJA LUKA, BULEVAR VOJVODE PETRA BOJOVIĆA 1A

Prvog radnog dana sastanak je počeo u 09:00h, a registracija učesnika sa projektaje bila u periodu 8:30 do 9:00h. Dnevni red sastanka sa sadržajem je pravovremeno dostavljen svim učesnicima, a u okviru prvog radnog dana osnovne radne celine su bile:

- **I deo radionice:** Pozdravna reč na početku radionice bila je od strane predstavnika Poljoprivrednog fakulteta u Banjoj Luci i domaćina sastanka (prof. dr Miljan Cvetković, koordinator projekta UNIBL) i koordinatora LANDS projekta VPPŠ Prokuplje (dr Nebojša Zlatković). Koordinator je izneo najvažnije informacije o trenutnom stanju na projektu, kao i predlog dinamike daljih aktivnosti do kraja tekuće godine. Akcenat je stavljen na pripremu srednjeročnog izveštaja koji se sastoji od narativnog i finasijskog izveštaja. Srednjeročni izveštaj donatoru je potrebno poslati do 15.04.2019. godine, tako da institucije svoje individualne izveštaje trebaju da pošalju na adresu koordinatora do 25.03.2019. godine. Po pitanju potraživanja druge tranše novca, potrebno je da se potroši 70% od dobijene sume novca dobijenog u prvoj tranši.

Sl.1. Sastanak je bio veoma produktivan i uspešan

- O stanju nabavke opreme za institucije u BiH izvestio je Miljan Cvetković (složenost Komisije koju čine ljudi koji rade u kancelarijama Univerziteta, a ne učesnici na projektu Lands; šta je prošlo proceduru u predhodnom periodu, a za šta se traže dodatna pojašnjenja, šta mora ponovo ići u proceduri), sa naglaskom da imamo 3 institucije i da sve mora da prođe zakonske okvire koji se razlikuju između entiteta. Koordinator je dao predlog dinamike za dalje sastanke po sledećem raspredu: april - Mostar od 15-18.05.2019. radni paket WP2, u dogovoru sa Biljanom Đuričić; maj - Užice ili Sarajevo, ako se dobije nova tranša para od EU predlog je Brašov; jun - Atina (prva sedmica juna- sledi dogovor sa parterima iz Grčke); avgust - Portorož (četvrta sedmica); septembar- Brašov i oktobar- Prokuplje.

- **II deo radionice** -Formiranje regionalnog tima trenera -uvodnu reč po ovoj aktivnosti dala je Jelena Nastić Stojanović a u vezi sa radnim paketom WP3. Po njenim rečima, radni paket treba da iznedri obuke, koje su značajne za ovaj projekat i upoznala je prisutne da će na mejl svim učesnicima TOT obuke poslati evaluacioni formural (anonimnu anketu) koja se može ispuniti u roku od 10-15 min. Ideja ankete je da se utvrdi nivo obuke. Po pitanju materijal za ovaj radni paket (WP3), učesnici su dobili materijal za prvu obuku, a ostali materijali će biti dostavljeni do kraja marta. Na web sajtu projekta će biti okačeni materijali i tutorijali obuka koje su učesnici učestvovali.

Test obuke, do sada niko od partera nije uradio u okviru svojih institucija. Miljan Cvetković, je upoznao prisutne da je imao priliku da u okviru radionice koju je organizovalo udruženje žena "Priroda" iz Bratunca, primeni neke od tehnika sa treninga. Svoje iskustvo sa prisutnima je podelio i Zlatan Sarić sa trening obukekolegama u Makedoniji - jednodnevni trening (po japanskoj metodologiji).

Po pitanju formiranja regionalnog tima (što je i jedan od proejktnih zadataka) uvodnu reč je dao Marko Stojanović pri čemu je naglasio da postoji velika potreba za razvojem agroturizma kao i obukama u okviru agroturizma. Kako formirati regionalni tim trenera i napraviti dogovor na osnovu grupe koja je prošla obuku TOT, je bilo pitanje na koje se tražio odgovor kroz rad u grupama. Formirane su 4 grupe od prisutnih učesnika, koji su trebali da odgovore na sledeća pitanja, a koja predstavljaju kriterijume za formiranje regionalnog tima trenera:

1. Čime bi se tim trebao/mogao da se bavi i kakvo mesto može/treba da ima na našim institucijama? To je pitanje koje ne posmatrano kao zadatak projekta, već formiranje tima saljudima koje mogu učestvovati sa svojim specifičnim znanjima.
2. Kako bi tim trebao da funkcioniše (aktivno/pasivno, saradnja između institucija)?
3. Kako formalno formirati tim (sporazum pojedinaca ili institucije)?
4. Standardi/principi tima (da ili ne i koji)?
5. Otvoren ili zatvoren tim? da se tim proširuje i kako?
6. Upravljanje timom, kontakt osoba (e)?
7. Informacija o timu na sajtu institucije- da/ne?

Sl.2-3. Rad u grupama i predstavljanje rezultata rada svake od grupa

- **III deo radionice**—U okviru trećeg dela radionice izvršeno je predstavljanje ERAZMUS+ projekta 'Jačanje kapaciteta za promjene u turizmu na Zapadnom Balkanu: izgradnja kompetencija za upravljanje kulturnim nasljeđem i kulturnim turizmom - CULTURWB' (**Prilog 1. Presentacija**). *Kursevi celoživotnog učenja kao model edukacije krajnjih korisnika - Branka Zolak Poljašević, Ekonomski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, koordinator projekta za UNIBL.* Predstavljen je ukratko projekat, koji ima 13 partera iz regije i EU (Srbija, BiH, Crna Gora, Holandija, Njemačka i Austrija). Segmenti projekta su:

1. provođenje istraživanja o nedostajućim (potrebama) kompetencijama u sektoru turizma i kulture.
2. razvoj programa celoživotnog učenja
3. razvoj multidisciplinarnog master studija
4. spajanje turističke industrije zemalja koje nisu članice EU

Kursevi u okviru ovog projekta su bili organizovani u periodu 17.01. -19.02.2019. i bilo je 50 prijava. Broj kreniranih kurseva je bio 7, stim da je minimalan broj pohađanja kurseva bio 4. Svim prijavljenim učesnicima je dodeljen sertifikat. Uslov za dobijanje sertifikata je bio 50% prisustva nastavi tokom pohađanja kurseva. Postojala je dilema oko potpisivanja sertifikata, jer u okviru zakonskih propisa na UNIBL, ne postoji dokument kojim je to definisano. Pošto su to kursevi u okviru projekta, čiji je kordinator bio Ekonomski fakultet u Banjoj Luci, dogovor je napravljen da sertifikat potpiše dekan EF i koordinator projekta EF.

Nakon izložene prezentacije o programu celoživotnog učenja (LLL kursevi) učesnici sastanka su se uključili u diskusiju (koja je bila struktura polaznika, koliko su trajala predavanja za jedan kurs, finansiranje predavača koji nisu sa institucija u okviru projekta, komercijalizacija kurseva nakon završenog projekta i iskustva drugih partera po pitanju LLL kurseva). Nakon diskusije, usledila je pauza za ručak, gde su učesnici sastanka mogli da nastave razgovor sa kolegenicom Zolak Poljašević (EFBL) o iskustvima i preporukama vezano po pitanju kurseva za program celoživotnog učenja. U okviru ovog dela, projekat je posetila Radio televizija Republike Srpske (RTRS) i napravila prilog (<http://www.prijedordanas.com/?p=123604>) o samom projektu i aktivnostima na njemu (**Prilog 2. Video prilog**).

- **IV deo radionice**- Nakon ručka nastavljena je radni deo II dela sastanka oko formiranja regionalnog tima trenera, gde su učesnici sastanaka podeljeni u 4 grupe i svaka grupa je imala svog predstavnika koji je predstavio razmišljanja u okviru grupe, a koja su se bazirala na postavljenim kriterijumima koje su učesnici dobili. Marko Stojanović i Jelena Nastić Stojanović, kao treneri će dostaviti kroz izveštaj rezime radnih grupa po pitanju formiranja regionalnog tima trenera.

Obzirom da vremenski uslovi nisu dozvoljavali da učesnici imaju "Čas istorije", napravljen je dogovor da učesnici razmatraju teme planirane za drugi i treći radni dan: Web stranica projekta i aktivnosti u narednom periodu u cilju ažuriranja sadržaja.

Zaključak po ovoj tački je: Sve što se produkuje (realizuje) kroz projekat LANDS (agenda za radne sastanke, izveštaji, materijali posle svakog sastanka), kao i prenosi svih medija šalje se Jasmini Radojičić (WEBIN). **Zaključak:** Učesnici sastanka su se usaglasili da se otvori i Facebook stranica projekta LANDS i predložen je Ivić Svrlić kao administrator stranice.

Dan 2

- **I deo sastanka: Izrada modula kurseva – stanje i aktivnosti u narednom periodu (prateći sadržaji, prevod i implementacija pilot kurseva)**- Emir Bećirović je dao uvodnu reč po ovom tački: ukupno je dostavljeno 30 kurseva (silabusa), gde je predstavljeno pregled kurseva po institucijama i sa zaduženim osobama. Emir je naglasio da postoje kursevi gde ima više institucija u kreiranju kurseva, kao i da ima kurseva gde je samo jedna institucija kreirala silabus, i da ima kurseva koji su predloženi od nekih institucija, ali do do zadatog roka nijedna institucija nije dostavila kreirani silabus za taj kurs (kao primjer je naveden kurs Agroturizam kao poslovna delatnost i Organska poljoprivreda u funkciji agroturizma). Visoka prehrambena škola u Prokuplju se prijavila da kreira silabus za kurs pod nazivom Organska poljoprivreda u funkciji agroturizma. Na sastanku je profesor Milenko Đurić predložio da Visoka turistička škola u Beogradu bude nosilac i kreirala silabus za kurs Agroturizam kao poslovna delatnost. Pojedini učesnici kursa su izneli stav da neke kurseve treba razdvojiti, da bi se organizacija kao i samo izvođenje kursa moglo odraditi u mogućnostima institucije, tako da:
 - Kurs: Prostori, objekti i zelene površine se razdvajaju na 2 kursa: a) Prostori i objekti u agroturizmu (nositelj RRJ Niš) i b) Zelene površine u agroturizmu (UNMO, UNIBL),
 - Kurs: Upravljanje projektom i potencijalni izvor finansiranja - silabus za ovaj kurs će uraditi SERDA Sarajevo,
 - Kurs: Sakupljanje ljekovitog bilja, šumskih plodova i gljiva, prijavila se samo kao institucija UNSA, ali učesnici misle da posebno treba biti samo kurs o sakupljanju gljiva, tako da navedeni kurs će samo obrađivati: Sakupljanje ljekovitog bilja i šumskih plodova,
 - Kurs: Degustacija vina i rakija, promocija, prodajni marketing, treba samo da obrađuje Degustaciju vina i rakija, a segment promocije, prodaje i marketing trebalo bi da obrađuje kurs: Savremene tehnike promocije i prodaje u ruralnom turizmu. Za navedeni kurs, Biljana Đurić je telefonski pozvala kolegu Radomira Stojanovića i sa njim se dogovorila da on bude zadužen

osoba ispred Viskoke turističke škole u Užicu.

Zaključak: Bećirović Emir da dopunipredlog liste kurseva i pošalje ih na e-mail koordinatorima institucija da se još jednom proveri koje institucije i osobe su zadužene za kurs. Engleski prevod kursa treba dostaviti Emiru Bećiroviću do 22.03.2019. godine, da bi se mogli poslati EU parterima na komentare i sugestije, kako bi u vremenskom roku od 25.03-31.03.2019. godine EU parteri dali svoje sugestije. Do sastanka u Mostaru trebalo bi da imati sve gotove silabuse za navede kurseve.

Nakon toga usledilo je kratko predstavljanje kurseva: kolege iz Prokuplja su predstavile kurseve Organska poljoprivreda u funkciji agroturizma i Javni nastupa svim pratećim materijalima (instrukcije, tutorijali i igrice).

Zaključak: Poslati svim učesnicima materijale koje su predstavile kolege iz Prokuplja kako bi ostali učesnici uradili svoje kurseve (silabuse) sa pratećim dokumentima. Učesnici koji su prošli obuku TOT trebalo bi u svojim institucijama da urade radionicu na kojoj treba predstaviti šta sve podrazumeva kreiranje kursa uz prateće materijale. Bilo bi dobro, kada bi do Mostara imali silabuse sa određenim materijalima koji ih prate. U periodu maj – jul potrebno je uraditi pilot projekta realizacije nekih od pripremljenih obuka. Dogovor oko predstavljanja silabusa u okviru projekta Lands u moodle platformi (knjiga standarda - treba ujednačiti materijale koji se dostavljaju na sajtu, kao i za silabuse, napraviti templejt za prezentacije – logo).

- **II deo radnog dana:** Predstavljanje izveštaja u okviru WP1 - Miljan Cvetković je predstavio izveštaje za radni paket WP1 (izveštaj 1 i izveštaj 2). Naveo je da je izveštaj 3 je u proceduri izrade (potrebe domaćinstava). Predlog je da se predstave svi predloženi kursevi koji su usaglašeni na nivou institucija koje su radile kurseve u okviru agroturizma, sa akcentom zašto je izrada tog kursa bitna, ciljevi kursa i ishodi učenja. U drugom delu realizovana je radionica oko definisanja okvirnog predloga strategije unapređenja agroturizma za pojedine grupe učesnika u agroturizmu (WP1/4). Miljan Cvetković je predložio da se učesnici podele u manje grupe (5 grupa) koje bi predložile strategiju za neku od grupa učesnika u zavisnosti iz koji institucija dolaze.

Zaključak: Prevesti na engleski samo rezime izveštaja 1, 2, 3, i 4 i razmisliti o pisanju jedne brošure o istraživanjima koja su proistekla iz radnog paketa WP1.

Aktuelizovano je i pitanje „baze podataka o potencijalnim pružaocima agroturizma u Srbiji i BiH“ pošto je formirana i nalazi se u obliku eksel tabele - da li je staviti na web stranicu projekta. Zlatan Sarić i Jelena Nastić Stojanović su upoznali prisutne da je izašla nova regulativa EU o javnom iznošenju podataka (u tom slučaju potrebna je saglasnost svih potencijalnih pružaoca usluga). Preporuka je da se na web sajt projektastavi naziv domaćinstva/institucije, link, facebook, web sajt domaćinstva/institucije.

III deo radnog dana – Nakon ručka održan je "Čas istorije" pri čemu su učesnici obišli spomen park Mrakovicu (<http://www.npkozara.com/v1/index.php/en/>) i uz pratnju vodiča, upoznali se sa događajima iz drugog svetskog rata. Nakon toga u popodnevrim časovima, učesnici su imali "Čas

kulturnog nasleđa" u okviru kogasu obišli, okolno selo Piskavicu i KUD "Piskavica" (<http://folklorepiskavica.com/>) i prisustvovali prikazu običaja Krsna slava.

Sl.4. Poseta spomen parku

Sl.5-6. Scenski prikaz krsne slave i svečana večera

Dan 3

prepodnevni deo radnog dana – Razgovarano je o donošenju zaključaka i operativnih planova za naredni period, kao i o anketi o realizaciji projekta. Tanja Panić Živković napravila je i predstavila predlog zaglavlja za projektna materijale (za izvještaj, prezentacije, certifikat). Miljan Cvetković će potražiti od koleginice Branke Zolak Poljašević da mu pošalje njihov certifikat, da bi mogli napraviti predlog za certificate koji bi izdavali pozavršenom kursu. Uz operativni dogovor o aktivnostima u narednom periodu, sastanak je završen u skladu sa planiranim aktivnostima.

ZAKLJUČCI

Opis

Zaključak: Učesnici sastanka su se usaglasili da se otvori i Facebook stranica projekta LANDS i predložen je Ivic Svrljić kao administrator stranice.

Zaključak: Bećirović Emir da dopuni predlog liste kurseva i pošalje ih na e-mail koordinatorima institucija da se još jednom proveri koje institucije i osobe su zadužene za kurs. Engleski prevod kursa treba dostaviti Emiru Bećiroviću do 22.03.2019. godine, da bi se mogli poslati EU parterima na komentare i sugestije, kako bi u vremenskom roku od 25.03.-31.03.2019. godine EU parteri dali svoje sugestije. Do sastanka u Mostaru trebalo bi da imati sve gotove silabuse za navede kurseve.

Zaključak: Poslati svim učesnicima materijale koje su predstavile kolege iz Prokuplja kako bi ostali učesnici uradili svoje kurseve (silabuse) sa pratećim dokumentima. Učesnici koji su prošli obuku TOT trebalo bi u svojim institucijama da urade radionicu na kojoj treba predstaviti šta sve podrazumeva kreiranje kursa uz prateće materijale. Bilo bi dobro, kada bi do Mostara imali silabuse sa određenim materijalima koji ih prate. U periodu maj – jul potrebno je uraditi pilot projekta realizacije nekih od pripremljenih obuka. Dogovor oko predstavljanja silabusa u okviru projekta Lands u moodle platformi (knjiga standarda - treba ujednačiti materijale koji se dostavljaju na sajtu, kao i za silabuse, napraviti templejt za prezentacije – logo).

Zaključak: Prevesti na engleski samo rezime izvještaja 1, 2, 3, i 4 i razmisliti o pisanju jedne brošure o istraživanjima koja su proistekla iz radnog paketa WP1.

Zapisnik vodila: Tatjana Jovanović-Cvetković
Banja Luka, 25.03.2019.